

labutxaca

EL DIARI DE ZLATA ZLATA FILIPOVIĆ

Dnevnik rada

→ Kada p
i dete
Djevojke
gubave
Setaliste
uradax
meko o
meko a

Soal j
a am
Park i
al' otis
Projeat
ispunje
Slanjca
jedini

↑
er gdje...

Zlata Filipović

El diari de Zlata

Traducció de Miquel Àngel Gibert

Empúries
Barcelona

Títol original: *Le journal de Zlata*

© Fixot et Éditions Robert Laffont, S. A., París, 1993

La traducció d'aquest llibre ha comptat
amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes

La primera edició en català d'aquesta obra va ser publicada
a Columna Edicions l'any 1994

Primera edició en aquest segell: novembre del 2008

Vuitena edició: novembre del 2019

© de la traducció: Miquel Àngel Gibert

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.,
labutxaca

Pàgines 26, 30, 40, 49, 67, 83, 106 i 107, 138, 164, 196 (Robert Laffont/Fixot)

Pàgines 15, 21, 33, 55, 61, 71, 76 (Col·lecció particular)

Pàgines 90, 98, 117, 126, 145, 153, 176, 207 (Alexandra Boulat/SIPA PRESS)

Fotocomposició: Víctor Igual

Impressió: QP Print

DIPÒSIT LEGAL: B. 46.899-2008

ISBN: 978-84-92549-20-7

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les
sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta
obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper **ecològic**
i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

Dilluns 2 de setembre de 1991

Darrere meu queda un llarg i calorós estiu, molts dies de vacances sense pensar en res; davant, un nou curs escolar. Faré sisè. Estic impacient per tornar a veure les companyes de classe, per tornar a estar amb elles, a l'escola i fora de l'escola. Algunes no les he vist més d'ençà que va sonar la campana a final de curs. Estic contenta, podrem parlar un altre cop de l'escola i explicar-nos les nostres petites desgràcies i les nostres grans alegries.

La Mirna, la Bojana, la Marijana, la Ivana, la Masa, l'Azra, la Minela, la Nadza i jo estarem juntes una altra vegada.

Dimarts 10 de setembre de 1991

Hem dedicat una setmana a comprar-nos els llibres, els quaderns i els estris per escriure, a explicar-nos les nostres vacances al mar, a la muntanya, al camp, a l'estranger. To-tes hem anat en algun lloc i tenim coses per explicar-nos.

Dijous 19 de setembre de 1991

L'escola de música també ha començat. Hi ha classe de piano i de solfeig dos cops per setmana. També han començat les classes de tennis, aquesta vegada sóc al grup dels grans. Els dimecres hi ha curs d'anglès a casa de la tia¹ Mika. I els dijous, coral. Tot això és obligatori. A més de les sis hores de classe diàries (excepte els divendres). Aguantaré? Crec que sí...

Dilluns 23 de setembre de 1991

No sé si ja he parlat de la tecnologia. És una assignatura nova que es comença a sisè. Hi tenim de professor la Jasmina Turajlić, i A MI M'AGRADA MOLT. Hi aprenem coses sobre la fusta, la seva estructura, la seva utilització, no està gens malament. Aviat hi haurà treballs pràctics, és a dir que construirem petits objectes de fusta o d'altres materials. Serà interessant.

Els orals d'història, geo i biologia ja són aquí. Cal posar fil a l'agulla!

1. Cal entendre aquí *tia* en sentit figurat. És una paraula que els infants fan servir per designar persones pròximes a la família però amb les quals no hi ha cap lligam de parentiu (per exemple, amigues o col·legues dels seus pares). (Totes les notes són del traductor, llevat que es digui el contrari.)

Divendres 27 de setembre de 1991

He tornat de l'escola una mica cansada. Ha estat una dura setmana. Demà és dissabte, i podré dormir tant com vulgui. VISCA EL DISSABTE! Demà al vespre, però, estic «segrestada». Perquè és l'aniversari de la Ivana Varunek. Avui n'he rebut la «invitació». Si voleu saber com va anar, llegiu el pròxim número...

Diumenge 29 de setembre de 1991

Són les onze del matí. De fet, l'aniversari de la Ivana és avui, però ella el va celebrar ahir. Va ser súper. Vam menjar *croissants* petits, patates fregides, entrepans i, el més important, el pastís. Només hi havia noies, tot i que també hi estaven convidats nois. Hi va haver un concurs de ball, i el vaig guanyar. Com a premi em van donar un petit «joier». Va ser, en resum, un aniversari molt guai.

Diumenge 6 d'octubre de 1991

Estic mirant el TOP-20 nord-americà a l'MTV. Impossibile recordar qui hi ocupa cada posició.

Em sento superbé perquè m'acabo de menjar una PIZZA «quatre estacions», amb pernil, formatge, quetxup i xampinyons. N'hi havia per llepar-se'n els dits. El papa me l'ha comprat a can Galija (és la *pizzeria* del barri). És sens dubte per això que no recordo gens la classi-

ficació del TOP-20; estava massa enfeïnada a menjar-me la *pizza*.

Ja em sé totes les lliçons. Demà, a l'escola tot serà BU-FAR I FER AMPOLLES. No hi haurà perill de treure males notes. Més aviat me'n mereixo de bones, ja que m'he passat tot el cap de setmana repassant. Ni tan sols he baixat al parc a jugar amb les amigues. Aquests dies fa bon temps, i la majoria de vegades juguem a matar, parlem o passegem. En resum, ens divertim.

Divendres 11 d'octubre de 1991

Ha estat un dia esgotador, però triomfal. Control de mates: 5/5. Deure escrit de serbo-croat: 5/5. Examen oral de biologia: 5/5. Estic cansada, però contenta.

I demà, un altre cap de setmana per descansar. Ens n'anem a Crnotina, la propietat que tenim a ben bé deu quilòmetres d'aquí, un gran fruiterar amb una casa vella de cent cinquanta anys al mig (la van declarar monument històric i la van posar sota la protecció de l'Estat; el papa i la mama la van restaurar). L'avi i l'àvia encara hi viuen. Estic impacient per veure'ls, i també la Vildana i l'Ati (el seu gos). Necessito aire pur i natura salvatge. Ah, que bé dormiré amb tot allò!!!

Diumenge 13 d'octubre de 1991

Ens ho hem passat d'allò més bé a Crnotina. La nostra casa (no gens corrent) i la natura que l'envolta em sem-

blen cada vegada més boniques. Hem collit peres, pomes i nous, hem dibuixat un esquirolet mentre ens pispava les nous com qui no volia la cosa i, al vespre, hem fet carn a la brasa. Sóc una especialista dels *čevapčići*.¹ L'àvia ens ha fet un *strudel* amb pomes. He collit fulles de tota mena per al nostre herbari i he jugat amb l'Ati.

La tardor va eclipsant l'estiu. A poc a poc, però amb mà segura, va acolorint la natura amb el seu pinzell. Les fulles s'esgrogueeixen, s'envermelleixen, cauen. Els dies són més curts, fa més fred. La tardor, quina estació més bonica! De fet, totes les estacions tenen els seus encants. Però a ciutat no me n'adono. Només assaboreixo la natura i la seva bellesa a Crnotina. Allà la natura fa bona olor, m'acarona, em crida per agafar-me en braços. M'he revifat completament en la seva companyia, assaborint tots els seus encants.

Dissabte 19 d'octubre de 1991

Ahir va ser un dia fastigós. Ens preparàvem per pujar a la Jahorina (la muntanya més bonica del món) per passar-hi el cap de setmana. Quan vaig tornar de l'escola, em vaig trobar la mama feta una mar de llàgrimes i el papa amb l'uniforme posat. Se'm va fer un nus a la gola quan el papa em va anunciar que s'havia d'incorporar a la seva unitat de reserva de la policia perquè l'havien cridat. El vaig abraçar fort tot sanglotant i li vaig suplicar que no marxés, que es quedés

1. Mandonguilles de carn a la brasa.

amb nosaltres. El papa va dir que tenia l'obligació d'anar-hi. Va marxar, i ens vam quedar la mama i jo totes dues soles. La mama, que no parava de plorar, va telefonar als amics i a la família. Van venir tots de seguida (l'Slobo, la Doda, la Keka, en Braco, el germà de la mama, la Tia Melica i jo què sé qui més). Van venir tots a consolar-nos i a oferir-nos el seu ajut. La Keka se'm va endur a casa seva, perquè hi passés la nit amb la Martina i en Matej. Aquest matí, quan m'he despertat, la Keka m'ha dit que tot anava bé i que el papa tornaria d'aquí a dos dies.

Quan he tornat a casa, hi havia la Tia Melica. Sembla que tot se solucionarà. El papa segurament tomarà demà passat. Gràcies, Déu meu!

Dimarts 22 d'octubre de 1991

Sembla que tot se soluciona. El papa va tornar ahir, precisament el dia del seu aniversari. Demà passat haurà de marxar una altra vegada, i així cada dos dies. Deu hores de guàrdia. Caldrà acostumar-s'hi. Però això segurament no durarà. Què vol dir això?, no en tinc ni idea. A Hercegovina han arribat alguns reservistes de Montenegro. Per què? Per fer-hi què? Tot això és política, i en política jo no hi entenc gens. Després de passar per Eslovènia i Croàcia, ¿bufarà el vent de la guerra sobre Bòsnia-Hercegovina?... No, no pot ser.

1981. Zlata quan tenia un any.

Dimecres 23 d'octubre de 1991

A Dubrovnik hi ha guerra de debò. Els bombardejos són terribles. La gent està en refugis, sense aigua, sense electricitat, el telèfon està tallat. A la tele hi surten imatges horribles. El papa i la mama estan molt amoïnats, no pot ser que deixin destruir una ciutat tan magnífica. Ells s'hi senten especialment lligats. Allà, al palau dels Rectors, hi van firmar amb la ploma d'oca el seu SÍ a la seva futura vida en comú. La mama diu que Dubrovnik és la ciutat més bonica del món i que no ha de ser de cap manera destruïda!

Estem preocupats pel padrí Srdjan (treballa i viu a Dubrovnik, però té tota la família a Sarajevo) i també pels seus pares. Com suporten tot el que els passa? ¿Encara són vius? Intentem posar-nos-hi en contacte amb l'ajut d'alguns radioaficionats, però no ens en sortim. La Bokica (la dona de l'Srdjan) està desesperada. Tot el que fem per saber-ne alguna cosa no serveix de res. Dubrovnik està aïllada del món.

Dimecres 30 d'octubre de 1991

Una bona notícia. La meva professora de piano m'ha dit que aviat hi haurà un petit concert a l'escola, i jo hi tocaré!!! Caldrà que assagi de valent. Hi interpretaré les *Sis variacions sobre un cant eslovac* de Kabalevskij. Són fragments curts, però difícils. No em fa res, per això, m'hi aplicaré.

Pel que fa a l'escola, res de nou. La fi del trimestre s'acosta, i ens cauen deures i més deures. Els dies s'es-

curcen, fa més fred, i això vol dir que aviat nevarà. VISCA! Pujaré a la Jahorina, esquiaré, agafaré els teleselles i els telearrossegaments... No veig el moment de fer tot això!!! Em sembla que m'he engrescat una mica aviat, ja tenim els abonaments d'esquí per a tota la temporada, hauré de carregar-me de paciència.

Dimarts 5 de novembre de 1991

Vinc de la coral. Ja no em queda veu. Però, quina notícia! El nostre director de coral ens ha anunciat que aviat farem un concert. Hi interpretarem *Nabucco*, *l'Ave Maria*, *Kad ja podjoh na Bentbaša*, *Tebe pojem* i *l'Oda a l'Alegria*. Uns cants magnífics.

Divendres 8 de novembre de 1991

Estic preparant les meves coses, i a tu també te m'emporto, Diari meu. Passaré tot el cap de setmana a casa la Martina i en Matej (els M&M). Que súper!!! La mama em deixa. Dins de la motxilla hi he entaforat els llibres de l'escola, el pijama, el raspall de les dents i tota la resta. Et fico a la motxilla i me n'hi vaig. CIAO!!!

Diumenge 10 de novembre de 1991

Són dos quarts de cinc de la tarda, i acabo de tornar de casa els M&M. Ens ho hem passat molt i molt bé. Hem

anat a jugar a tennis, hem mirat l'MTV, l'RTL i la SKY, hem anat a passejar... ens ho hem passat de meravella! T'he tingut tota l'estona amb mi, estimat Diari meu, però no t'he escrit res. Estàs enfadat?

Tinc els deures fets. Prendré un bany, miraré la tele i, després, me n'aniré al llit. Ha estat un cap de setmana com els altres: fantàstic.

Dimarts 12 de novembre de 1991

A Dubrovnik les coses van cada vegada pitjor. Hem pogut saber gràcies a uns radioaficionats que l'Srdjan és viu i està bé, i els seus pares, també. El que es veu a la tele és horrorós. La gent passa gana. Estem buscant la manera d'enviar un paquet a l'Srdjan. Segurament ho podrem fer a través de Caritas.¹ El papa continua servint a la unitat de reserva, torna a casa baldat. Quan acabarà tot això? El papa ens assegura que la setmana que ve. Gràcies, Déu meu.

Dijous 14 de novembre de 1991

El papa ja no ha de tornar més a la unitat de reserva. Visca!!! Podrem passar el cap de setmana a la Jahorina i a Crnotina. Encara que, últimament, la benzina escasseja. El papa, sovint, ha de fer hores de cua, va als pobles dels

1. *Caritas Internationalis*. Associació catòlica internacional que comprèn organitzacions de cent cinquanta-dos països (serveis socials, auxili d'urgència, etc.).

voltants a buscar-ne, però torna amb les mans buides.

Amb la Bokica, hem enviat un paquet a l'Srdjan. Per les comunicacions de ràdio, sabem que no tenen res per menjar. Ni tampoc aigua. L'Srdjan va canviar una ampolla de whisky per cinc litres d'aigua. Les paraules *ou*, *poma* i *patata* ara només són noms abstractes per als habitants de Dubrovnik.

La guerra a Croàcia, la guerra a Dubrovnik, reservistes a Hercegovina. El papa i la mama miren constantment les notícies de la tele. Estan amoïnats. La mama plora sovint en veure les terribles imatges que hi surten. Amb els amics discuteixen la majoria de vegades de política. Política... què és això de la política? Pel que fa a mi, no en tinc ni idea. I, a més, no m'interessa gaire. Acabo de veure *Midnight Caller*.

Dimecres 20 de novembre de 1991

Vinc de l'escola de música. Hi he fet el meu petit recital. Crec que he tocat bé, que m'hi he aplicat. Només he fet dues notes falses, que potser han passat desapercebudes. En Matej era entre el públic. Estic esgotada a causa de la tensió nerviosa.

Dimecres 27 de novembre de 1991

El 29 de novembre s'acosta. La Diada Nacional. Ara el papa i la mama se n'aniran a comprar, i tot fa pensar que pujarem a la Jahorina, a casa de la Jaca (la padrina Jas-

na), VISCA!!! Me'n moro de ganes. Allà tot serà com de costum: superguai, inoblidable.

Divendres 29 de novembre de 1991

Som a la Jahorina. La Jaca ha escalfat la casa, a la llar hi ha foc. En Zoka (el marit de la padrina Jasna) prepara algunes especialitats, com acostuma a fer, i el papa discuteix de política amb en Boa (un seu amic i col·lega). La mama i la Jasna intervenen en la discussió, i nosaltres, els infants —en Branko, la Svjetlana, en Nenad, la Mirela, l'Anela, l'Oga i jo—, pensem en què farem: passejar, anar a jugar, mirar una pel·li a la tele o lliurar-nos a la inevitable partida de Scrabble. Finalment, ens decidim per això últim. A cada moment el joc dóna peu a bromes i jocs de paraules que només nosaltres entenem. El temps és fred però magnífic. Que feliç sóc, que bé em sento! Les delícies que ens donen per beure i menjar a la Jahorina, aquest ambient que hi ha entre nosaltres. I a la nit, el moment més agradable: l'Oga i jo som les primeres de ficar-nos al llit, i xerrem molt, pels descosits, abans d'adormir-nos. Parlem, fem plans, ens confiem l'una a l'altra. Aquesta nit hem parlat de l'MTV i dels nous *clips*.

Dilluns 2 de desembre de 1991

Demà és el meu aniversari. La mama està fent unes coques, el pastís i tota la resta, perquè a casa sempre se celebra en gran. Aquest dia, el 3 de desembre, rebo les amigues,

*1985. Molt a prop de Sarajevo,
a les pistes olímpiques de la Jahorina,
«la muntanya més bonica del món», segons Zlata.*

i l'endemà, la família i els amics. Amb la mare, estic preparant una tómbola i uns concursos de preguntes per als infants. Demà, posarem gots, plats de postre i tovallons amb pometes vermelles. Faran molt bonic. La mama ha comprat tot això a Pula. El pastís tindrà forma de papallona i... hi haurà onze espelmes per bufar! Hauré d'agafar molt d'aire per apagar-les totes d'un sol cop!

Dimarts 3 de desembre de 1991

Avui és el gran dia: és el meu aniversari. Felix aniversari, Zlata!!! Per desgràcia, estic malalta. Tinc sinusitis, i em baixa pus per la gola. De fet, no tinc dolor, però malgrat això haig de prendre antibiòtics —Penbritin— i ficar-me unes gotes fastigoses dins del nas. Que em couen de mala manera. ¿M'havia de passar això precisament el dia del meu aniversari?! Déu meu, Déu meu, estic ben bé de pega! (Vinga, no et posis tan pessimista, no tot és tan negre com això.)

Molt bé, d'acord, em posaré bona, i ja ho celebrarem més endavant, vull dir amb les meves amigues, perquè els «grans» (els amics i la família) vénen igualment avui a felicitar-me per l'aniversari. I jo, en camisa de dormir! El papa i la mama m'han fet uns quants regals que m'agraden molt: un parell de esquís Head, unes fixacions noves Tyrolia i uns bastons nous. Que súper! Gràcies, mama, gràcies, papa!

Una part dels convidats ens acaben de deixar, i estic una mica cansada. Em sembla que paro d'escriure, ja no se m'acut res més, se m'ha esgotat la inspiració. Bona nit.

Dimecres 4 de desembre de 1991

Sóc al llit, amb tu, Diari meu. M'espera tot un dia sencer de convalescència. La Bimbilimbica (la meva nina preferida) s'avorreix a la tauleta de nit, i en Panda se la mira sense treure-li els ulls de sobre... Per mi, ja pot continuar.

Tres quarts de vuit del vespre. Encara sóc al llit, amb l'escàndol de fons de la rentadora. Han vingut a reparar-la. La pobra vella és «centenària». L'hauria de tractar de «vós». L'operari se n'ha anat, i ara escolto en Michael Jackson, *Man in the Mirror*. M'acaba de passar pel cap una idea esbojarrada, miraré d'inscriure'm al club de fans de la Madonna. Estic ben tocada de l'ala!

Dijous 5 de desembre de 1991

M'he despertat molt tard. Després han vingut l'Azra, la Minela i la Bojana a fer-me una visita. La Bojana celebra el seu aniversari dissabte. Quina sort que té la paia! I, PER QUÈ HAIG D'ESTAR MALALTA, JO?! Buà! Buà!

Dissabte 7 de desembre de 1991

He passat el cap de setmana al llit. La Bojana celebra el seu aniversari, i jo no hi puc anar. Estic trista. No puc llegir ni mirar la tele. Em-vull-po-sar-bo-na!

Cada nit, el papa i la mama intenten trucar a l'Srdjan, però és impossible parlar amb Dubrovnik. Allà hi ha guerra de debò. He vist imatges de Dubrovnik a la tele.

És terrible. Estem molt amoïnats per l'Srdjan i els seus. La mama ha aconseguit (a força d'insistir-hi) posar-s'hi en comunicació a les onze de la nit. Té gana i set, passa fred, no tenen corrent, aigua ni res per menjar. És molt trist. La mama ha plorat. Però, què caram hi passa, i per què? Déu meu, és possible que hi hagi guerra allà? Dubrovnik cau en la ruïna, la gent hi mor. La trista veritat és aquesta, per desgràcia. Cuida't molt, Srdjan, creuo els dits per tu. Un dia d'aquests, t'enviarem un altre paquet, per Caritas.

Dilluns vaig a casa de la tia Mira (la metge) per a una visita de reconeixement. Ciao!

Dilluns 9 de desembre de 1991

He passat la visita. La tia Mira ha dit que puc tornar a l'escola demà. Viscaaaaaa! M'han comprat uns altres pantalons grisos a ca la Kika (una botiga per a infants). M'agraden. Oh, és l'hora de *Murphy Brown* a la tele. L'haig d'anar a veure! Ciao!

Dimecres 11 de desembre de 1991

He tornat a l'escola. Hi aprenc una pila de coses, aviat arribarem a la fi del trimestre. Demà hi ha control de mates. Caldrà que repassi. Avui he tret un 5/5 en història. Dissabte celebrego (amb retard) els meus onze anys.

Dissabte 14 de desembre de 1991

Avui, onze dies després, he celebrat els onze anys amb les amigues. Semblava ben bé el dia del meu aniversari. Hi havia la tómbola, els concursos de preguntes, el pastís en forma de papallona. He bufat totes les espelmes a la primera. Aquesta malaltia m'ha impedit celebrar-ho el 3 de desembre, però avui també ha estat bé. Vinga, un altre cop: felix aniversari, Zlata, i, d'ara endavant, no t'hi posis malalta, aquest dia. Ah, sí, ja no me'n recordava: m'han fet uns regalets la mar de bufons, la majoria de ca la Mélanie (és una botiga on venen uns detallets meravellosos per a aquesta mena d'ocasions). S'adiuen a la perfecció amb totes les altres cosetes que tinc a l'habitació.

Dijous 19 de desembre de 1991

A Sarajevo (ho hem vist a la tele) ha començat la campanya d'«Ajuda de la Ciutat de Sarajevo als Infants de Dubrovnik». En el paquet per a l'Srdjan hi hem afegit un bonic paquetet per Nadal d'un infant desconegut de Dubrovnik: caramels, bombons, una petita nina, llibres, llapis, quaderns... tot el que hem pogut trobar, ja que volíem aviciar un infant innocent a qui la guerra impedeix anar a escola, jugar, menjar el que li ve de gust i ser felix de ser un infant. El paquetet és bonic, de colors llampanants. Espero que qui el rebrà es posarà content. Tots ho volem. He escrit una petita targeta per dir que desitjo que la guerra s'aturi ben aviat a Dubrovnik.